

Cegielski, Tadeusz

Cagliostro i sztuka uzdrawiania w XVIII wieku

Ars Regia 6/1 - 2 (11 - 12), 269-270

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wzięła udział delegacja z Francji, na jej czele Zastępca Wielkiego Mistrza, Eric Vanderbourgh.

Na swym pierwszym posiedzeniu nieregularna Obediencja polska obrała Wielkiego Mistrza, godność tę otrzymał profesor Andrzej Nowicki (ur. w 1919 roku), autor wielu książek z zakresu historii kultury Włoch, ostatnio pracy *Filozofia Masonerii u progu siódmego Tysiąclecia* (Gdynia 1997).

Jak poinformowano Redakcję „Ars Regia”, Wielki Wschód Polski zwrócił się do władz państwowych o rejestrację, która nastąpiła w listopadzie 1997 r.

T. C.

CAGLIOSTRO I SZTUKA UZDRAWIANIA W WIEKU XVIII

Interesującą wystawą w San Leo (Pasero) 1, nową biografią pióra Philippe Bruneta 2 oraz edycją rzekomego *Testamentu* 3 Józefa Balsamo alias hrabiego Cagliostro uczcili Włosi dwusetną rocznicę śmierci 927 sierpnia 1795 r.) swojego rodaka cieszącego się sławą wielką, choć dwuznaczną. Wystawa opracowana pod kierunkiem Antonio Bortolotti trwała do stycznia 1796 roku i przyciągnęła wielotysięczną rzeszę ciekawych nie tylko szczegółów biografii osiemnastowiecznego masona, maga i heretyka. Najważniejsza część wystawy poświęcona została praktykom medycznym wieku Oświecenia, praktykom które przyniosły rozgłos późniejszemu więźniowi z San Leo. Jak stwierdził Cezare Medail na łamach „Corriere della Sera” 4 porównanie medycyny właściwej dla epoki z praktykami Cagliostra nie wypada na niekorzyść tego drugiego:

W istocie Cagliostro znał sztukę medyczną w takim zakresie, w jakim było to możliwe za jego czasów: posługiwał się farmakopeą, w skład której wchodziły „pomady orzeźwiające”, „maści piękności”, a także „eliksir” z soku pomarańczowego i złotego proszku. Oryginalne jego recepty zachowały się w sztrasburskiej aptece Hetcha i podobno korzystano z nich nie bez pożytku. Oddziaływał na pacjentów bezpośrednio, wprowadzając ich w stan hipnotyczny znoszący odczuwanie bólu, przede wszystkim zaś stosował „nakładanie rąk”, jak się wydaje, z sukcesem 5

Wystawa dedykowana Wielkiemu Koptowi dokumentuje niektóre z jego poczynań na polu medycyny: uwolnienie markiza de La Salle od wielkiego guza oraz wyleczenie śmiertelnie chorego księcia de Soubis. Przypomina, że Cagliostro prócz możliwych tego świata leczył także biedaków – i to nie biorąc od nich pieniędzy.

Sztuka Cagliostro, może jednak zbyt pośpiesznie uznanego dziś za „prekursora współczesnej medycyny alternatywnej” wywodziła się z renesansowej tradycji medycyny hermetycznej, rozwiniętej przez Paracelsusa (1493 – 1541). Zakładała, że organizm człowieka podlega – jako Mikrokosmos – tym samym zakłóceniom równowagi, które są udziałem bytów makrokosmicznych. Przywróceniu pierwotnej harmonii służyć miały praktyki zwane dziś homeopatycznymi oraz psychoterapeutycznymi.

Inny morał płynący z bogatego materiału źródłowego zaprezentowanego w San Leo, to ten, że aresztowanie Cagliostro, jego osądzenie i skazanie na dożywotnie więzienie nie miały nic wspólnego z jakimkolwiek ze skandali, w jakich brał udział: Wielki Kopta zagroził ładowi politycznemu panującemu w Państwie Kościelnym, a kłamliwe druki, które oczerniały jego osobę, jak ów fałszywy *Testament* napisany przez opata Giuseppe Compagnoni di Luge, potwierdzają de facto rangę więźnia z twierdzy San Leo.

T.C.

Przypisy

¹ Por. *Cagliostro e l'arte di sanare nel „700”*. *Catalogo della mostra, a cura di Antonio Bortolotti*, Milano 1995, 124 ss.

² Ph. Brunet, *Cagliostro*, Rusconi 1994, 384 ss.

³ Jedyny egzemplarz przechowywany w zbiorach Biblioteki Gambalunga w Rimini opublikowany został — jako reprint — przez Edizioni Scientifiche Medianix z Mediolanu, por. „*Il testamento di Cagliostro*”, anastatica dell'originale, Milano 1995, 24 ss.

⁴ 15.08.1995, s. 29.

⁵ Ibidem.